

„Doctor“ Marketa v Africe

Jsem s kolegyní Lenkou v autě a míříme do Hradce Králové. Dá se říct, že právě tam začíná naše cesta do Etiopie. V jedné hospůdce na okraji Hradce na nás čeká tým českých lékařů, kteří s námi mají už brzy odletět do Afriky. Lenka, projektová koordinátorka ADRA ČR, má sevřený žaludek. Přesně za 14 dní máme být na letišti – nemáme víza, nemáme ani jasné informace pro tři špičkové české lékaře, kteří si museli pracně zařídit volno. Chtějí s humanitární organizací ADRA pomáhat v Etiopii, přesněji řečeno, učit tamní mediky. Mezi nimi je i drobná blondýnka a velmi zkušená patoložka v jedné osobě – Markéta Nová.

Takže co tam budu dělat?

„Takže co tam jako budu dělat?“ ptá se nás dosti nedůvěřivě Markéta. „No prostě učit, Markétko!“ Odpovídá jí za nás její veselý manžel – kardiolog a záchranář (a zástupce primáře) Jiří Nový. „Ale vždyť já ani nevím, co ti medici z Etiopie umí!“ nedá se Markéta. „Tak to zjistíš... Učíš 11 let. To dáš!“ Uklidňuje ji manžel, který už v Etiopii s Adrou byl. „Jestli to přežiju, tak u mě všichni máte moje služby zdarma – nebojte, nedělám jen s mrtvolami.“ S humorem jde všechno líp. Připadám si jako v nějaké tragikomedii. Posuďte sami – nabízíte svou pomoc a peníze, za to žádáte jen včasné informace a trochu administrativy. Těsně před cestou nám ale etiopská strana neodpověděla téměř na žádné otázky. Lidé z Adry věří, že vzdělání je víceméně pomoc k svépomoci. Poskytnout kvalitní výuku studentům medicíny v etiopském Yiargalem má samozřejmě ještě daleko větší rozsah. Jistě výborný nápad, ale...

Chcete nás?

Za 14 dní se opravdu scházíme na letišti – bez víz a bez informací. Ale mnozí z nás už vědí, že v Africe se musí improvizovat. Občas je to zatěžkávací zkouška pro nervy a také výjimečné školení asertivity a hereckého umění. Na víza stojíme frontu, čekáme hodiny. K ránu nám je konečně vydají... se špatnými daty. „Budete si je muset nechat ještě prodloužit. Někdo udělal chybu,“ sděluje nám celník. Podle oficiálního papíru, který vypadá jako kus hadru a poslala ho etiopská strana, máme být v Etiopii jen 10 dní. Ale někteří z nás odlétají až za měsíc. Druhý den sedáme do rozhrkaného auta a jedeme „učit“. Před univerzitou a nemocnicí nás ale nikdo nečeká. Sami tedy najdeme kancelář děkana univerzity. Pro erudovaného internistu a praktického lékaře Dalibora Stoszka z organizace DORRA (Doctors for Africa) je setkání s panem děkanem opravdu překvapení. „Přátelé, tak to je ten pán, který nás loni vyhodil z operačního sálu s tím, že žádnou takovou pomoc tady nepotřebují.“ Brzy zjistíme, že tento názor pan děkan nezměnil.

Nějak bylo, nějak bude, na budoucnost nemysleme...

Etiopie je země, kde údajně působí nejvíce neziskových organizací na světě. Není to jen kvůli chudobě. Tento kout Afriky nikdy nebyl dlouho kolonizován, takže v něm neprevládají zájmy jedné země. Žádný stát, který v Etiopii pomáhá, nehraje jasné první housle. Prostor pro pomoc (i obchod!) tu tedy je skoro pro všechny. Materiální (humanitární) pomoci je tu habaděj – a o tu rozvojovou (sem patří i ono vzdělávání) někteří „důležití“ lidé proto zájem moc nemají. Děkan zdlouhavě děkuje české straně, fabuluje a hlavně je „důležitý“. Výsledek velmi distingovaného (a ze strany naší koordinátorky Lenky také velmi profesionálního a nesmírně trpělivého) jednání je nijaký. Doktoři dnes učit nebudou, zítra snad... Markéta má tedy možnost seznámit se s žáky a promyslet, co jim zítra bude říkat. Studenti působí na první poslech zapáleně a jsou teoreticky dobře připravení. S praktickou medicínou je to však horší. Zkušená patoložka ale přivezla preparáty do mikroskopů.

Skok do budoucnosti?

Markéta by měla mít lekci v univerzitní laboratoři. Při vstupu do temné špinavé místnosti je trio českých lékařů v šoku. Markéta asi nejvíce. „To je, jako bychom byli v nějakém špičkovém výzkumném nebo diagnostickém pracovišti v Evropě. Tohle tady oni nemají šanci využít!“ Markéta poukazuje na to, že je tu zařízení, se kterým se ani studenti v Česku neseztakají. „Podívej se na ty skvělé mikroskopy! Studenti s nimi ale nemohou pracovat – nemají, co by si na nich prohlíželi. Není tu ani základní materiál pro výrobu preparátů.“ Některé drahé přístroje nejsou ještě ani rozbalené. Fotím Markétu, jak strhává ochranné folie a vysvětluje hlavní laborantce, jak se má stroj správně používat. „Na co tu mají pět analytických vah? To je váha, která se používá k vážení tisíců gramů. To absolutně nepotřebují! Oni prostě přeskočili století! Nemají tu bazální věci, ale rovnou špičkové zařízení.“

Peníze kam se jen podíváš

Je nám z toho všem až smutno. V té místnosti je spousta peněz. O kousek dál umírají lidé úplně zbytečně – i kvůli nedostatku peněz. Jde totiž o to, že do Afriky putuje každý rok mnoho peněz, ale málokdo se zajímá, co opravdu Afričané na tom kterém místě potřebují, jestli pro to zařízení seženou náhradní díly, jestli mají lidi, kteří se s tím naučí a budou moci dál pracovat, jestli to samé nedodá jiná organizace nebo etiopská vláda... „Než se něco pořídí, měl by sem jet odborník a chvíli tu vše pozorovat. Prostě zjistit, co tu opravdu potřebují, využijí a mohou udržet v provozuschopném stavu,“ uvažuje Markéta, která i když je vynikající odbornice ve svém oboru, pracuje někdy i s jednoduššími přístroji, než jsou v Yirgalem, což je samozřejmě velký paradox.

Zubařské křeslo bez vrtáků = designové křesílko pro trhání zubů

V další nemocnici zjišťujeme, že zubařské křeslo bez vrtaček je akorát zajímavé designové křesílko pro trhání zubů. Ani nás nepřekvapí, že výukové programy z televize, která měla být v čekárně, zřejmě sleduje jen ředitel nemocnice ve své pracovně. A také, že operační stůl za statisíce korun (už roky čekající na rozbalení na zaprášeném dvoře) je nic než balík vyhozených peněz. Komu ty peníze patřily? Tyhle zrovna nějakým Britům.

„Ti nahore“ versus „Ti dole“

Možná nejvíce člověka zamrzí, že běžní Etiopané by pomoc uvítali. Jenže se k nim třeba kvůli nefungujícímu systému odpovědnosti a kontrol, ješitnosti a lenosti některých „důležitých“ místních manažerů a politiků nedostane. To je i případ mediků. Přijíždíme opět na univerzitu v Yirgalem. Naši lékaři si připravili několik přednášek, hlavně praktických. Studenti nikde... Jirka a Dalibor nakonec poskytují soukromé lekce – přišli dva studenti. Prý by jich dorazilo

více, ale mají zrovna povinné semináře, a tak opravdu nemohou. Jinými slovy, vedení pro náš příjezd nic nezařídilo... Výuka s „doctor Marketa“ je naštěstí smysluplnější. Laborať je plná, studenti měli volno. Markéta, která měla z počátku nejvíce obav, se asi už cítí jako „ryba ve vodě“ – nebo spíše jako „královna mezi mikroskopy“. Většina mediků z Yirgalem pracuje s mikroskopy vůbec poprvé v životě. Plivají si podle instrukcí české patoložky na sklíčko a pozorují své sliny. Jsou nadšení z toho, na co všechno mohou díky mikroskopům přijít, jak by pak mohli pomáhat svým pacientům... Oni vědění chtějí, vedení univerzity (zdá se) ne...

Mokré kapesníčky a smetáky

Markéta uklízí po studentech. Mokré kapesníček využívá i na utření zásuvek a zárubní... Smějeme se, že příště do Afriky přijedeme se smetáky a hadry – čistota je přece půl zdraví! Ty jednoduché levné věci jsou mnohdy účinnější než drahá zařízení s nákladným servisem a složité projekty. Lékaři odlétají do Česka dříve. „Doctor“ Marketa má navzdory nejasnému očekávání i neblahým zkušenostem nakonec přeci jen dobrý pocit. Zároveň ale vidí, jak by ta pomoc Afriče šla dělat jinak... My s Lenkou zůstáváme a trochu se zotavujeme u projektů, ve kterých jde o vdovy a děti. V nich budoucnost je! Díky těmto projektům bude třeba i méně těch „důležitých“, kteří brzdí ty, kteří se o něco opravdu snaží – kteří chtějí, aby si Afrika jednou dokázala pomáhat sama.

Moc v to doufám! A také doufám, že nejsem naivní...

Koukněte na:
www.adra.cz